

Stavanger Aftenblad

TORS DAG 25. AUGUST 2022

Uke 34 · 130. årgang · Løssalg 45,-

Hydro / Lyses milliardinntekter
- rasert natur for oss www.røldal.info

– Regjeringen, Hydro og Lyse har ranet og rasert distriktet vårt

SULDAL/RØLDAL: Olav S. Rabbe leder i Røldal grunneierlag som forsøker å få oppmerksomhet rundt det de mener er et overgrep som kommer i tillegg til gamle synder som skjedde for 60 år siden.

Strømprisene

RAN
PÅGÅR!

foramen/kvinnestift

Disse protestskiltene henger synlig for dem som befinner seg i Røldal.

Denne bygda hevder de utsettes for et ran av Lyse

RØLDAL: – Regjeringen, Hydro og Lyse har ranet og rasert distriktet vårt, sier Olav S. Rabbe i Røldal grunneierlag. De har hengt store bannerne ved Haukelivegen, som ingen veifa- rende kan unngå å se.

Tor Inge Jøssang
Journalist
tor.inge.jossang@
aftenbladet.no

Jonas Vikingstad
Journalist
jonas.vikingstad@
aftenbladet.no

Pål Christensen
Fotograf
paal.christensen@
aftenbladet.no

aluminiumsverkene på Karmøy. I Røldal førte utbyggingen til rasert natur som ikke har side- stykke i norsk historie, ifølge avisoppslag på den tiden.

- Turistattraksjonen Novlefoss og elever ble tørrlagt, uten krav om minstevannføring.
- Røldalsvatnet fikk 17 meter regulering ved senking. Andre magasin fikk ingen regulering av vannivået.
- I Valldalen ble 18 historiske støler neddemt med en 90 meter høy dam. Det lokale ysteriet ble nedlagt på grunn av for liten tilgang på geitemelk. RSK fjernstyres av Hydro på Rjukan, og det er i dag få lokale arbeidsplasser knyttet til anlegget.

– Bygda er inneklemt mellom tre enorme reguleringsmagasin. Dette er sår som verken gror i naturen eller i folket. For oss er dette et traume som har vart i en generasjon, sier Olav S. Rabbe.

dal og Røldal går glipp av 30–50 millioner i inntekter, hvert år – til evig tid. I avtalen fra 1960-årene skulle vertskommunene dispo- nere 10 prosent av kraften etter til- bakeføringen til staten i 2022.

– Lokalsamfunnet sitter igjen med ødelagt natur, mens andre tjener store penger. Derfor laget vi bannerne for å få oppmerk- somhet om saken. Vi inviterte Energikomiteen til Røldal, og de kom, men vi fikk ikke gjennom- slag, forteller Olav Rabbe.

Krever miljørevisjon

Han skyver båten utpå Valldals- vatnet. Under overflaten ligger det som var en frodig stølsdal med lange tradisjoner og en rik kulturarv. Mesteparten av Røl- dals næringsgrunnlag lå i Vallda- len, som med sitt trange utløp var enkel å demme ned til en 10 kilometer lang innsjø.

På grunn av de nye utenlands- kablene til Tyskland og England,

enstemmig vedtak og klage fra Ullensvang kommune. Dette er også støttet av Suldal kommune, sier Olav Rabbe.

Grunneierlaget krever blant annet at det i Valdalen kommer bedre tilkomst og tiltak for å redusere erosjon. Oppfylging av Røldalsvatnet på sommerstid, og

reduisert senking om vinteren. Frostrøyk-problemet i Røldal må løses. Novlefoss må få vannføring sommerstid. Minstevannføring og flomsikring i elvene. Nærings- fond og nytt skjønn (erstatning til grunneierne). Hele konsesjonen må vurderes på nytt.

Rabbe har jobbet i Statkraft.

Olav S. Rabbe i Røldal grunneierlag har ikke tenkt å ta ned bannerne med

Fra Stavanger viser mange skilt vei gjennom Ryfast til Røldal, hvor det henger bannere på sju bygninger.

«Hydro/Lyse-avtalen er eit ran». «Hydro/Lyses milliardinntekter – rasert natur for oss».

– Vi har laget bannerne selv. Det har kommet mest skryt, og litt kjeft fra Lyse Kraft DA, sier Olav S. Rabbe (64).

Han er leder i Røldal grunneierlag som forsøker å få oppmerksomhet rundt det de mener er et overgrep som kommer i tillegg til gamle synder som skjedde for 60 år siden.

– Brutal kraftutbygging

I 1962 fikk Norsk Hydro og staten konsesjon til å bygge ut Røldal-Suldalvassdraget, et område på størrelse med Oslo og Trondheim til sammen.

Røldal Suldal Kraft (RSK) ble stiftet året etter. Det ble bygd ni kraftverk for å sikre nok kraft til

Slapp unna hjemfall

Etter 60 år skulle egentlig RSK overføres vederlagsfritt fra Norsk Hydro til staten gjennom såkalt hjemfall.

Hjemfall er en del av de norske konsesjonslovene av 1909, og ble innført for å hindre at utenlandsk storkapital fikk kontroll over den norske vannkraften.

Etter reglene fra før 2008 hadde vertskommunene krav på inntil en tredjedel av anleggets verdi. Men i 2008 ble konsesjonslovene endret som følge av at Norge tapte hjemfallssaken i EFTA-domstolen.

Dermed skjedde det som blant andre Ullensvang-ordføreren har karakterisert som et ran.

Gjennom å opprette et nytt selskap sammen med Lyse og holde eierandelen under en tredjedel, unngår Hydro at RSK går tilbake til staten. Solberg-regjeringen godkjente avtalen, som gir Lyse Kraft DA evigvarende konsesjon.

Dette betyr at kommunene Sul-

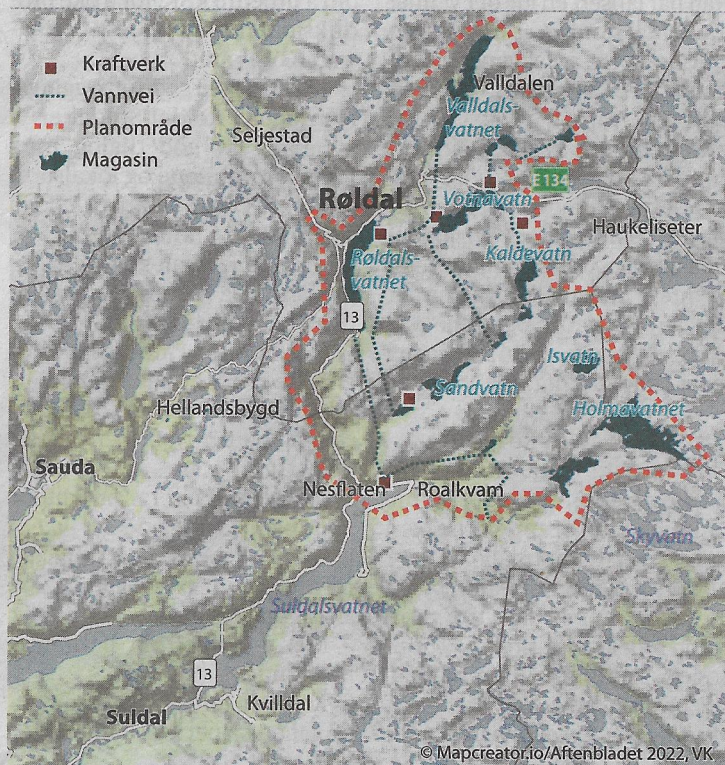
kjøres RSK-anlegget med høyere produksjon enn før. Vannet taptes raskt ned og opp. Kraftverke- ne sliter i dag mer på naturen enn hva de gjorde da kraftverket blir bygget, ifølge Rabbe.

– Det var ingen som forsto på 1960-tallet hvor ille det skulle bli. De har lov å regulere nivået opp og ned 80 meter ved dammen. Det er ingen restriksjoner og utvaskingen kan bli dramatisk hvis det nye regimet får herje fritt i Valldalen, sier han.

Flere ganger har saken vært tema i Stortinget. Nå skal miljøkravene revideres og det blir omkamp. Før sommeren lanserte Rødt et forslag om full revisjon av Røldal-Suldal kraftanlegg.

– Det viktigste for lokalsamfunnet er å forbedre forholdene for natur og miljø for at folk skal kunne leve i området, det andre er at vertskommunene må få kompensasjon. Milliardinntekter hentes ut fra dette dalføret. Vi har sterk støtte lokalt med

det første.

Strømprisene

Reguleringspraksis gjør det farlig å ferdes i naturen. November til juni er tilgang til naturen svært begrenset, ifølge Olav Rabbe, som var 8 år da Valldalen ble neddemt.

Han har lansert en idé der vannet fra Røldal samkjøres med Blåsjø og Ulla-Førre-anleggene, slik at forholdene blir bedre i Valldalen og Røldalsvatnet.

Dette støttes av Naturvernforbundet i Rogaland.

– Det er gode grunner til å vurdere en samordnet revisjon av Ulla Førre og Røldal Suldal. Sistnevnte er en brutal utbygging der hensyn til natur og miljø var bortimot fraværende, sier daglig leder Erik Thoring.

Lyse håper skiltene fjernes

Lyse er kjent med kritikken fra Røldal, men håper likevel å finne sammen med grunneierne som har satt seg til motmæle.

– Vi er oppmerksom på at enkelte grupper har ytret motstand mot at Lyse Kraft fikk konsesjon, sier Bjørn Honningsvåg, sjef i Lyse Kraft DA.

Nylig har Lyse lansert planer

om å utbedre RSK, for å øke produksjonen med 200–250 gigawatt (GW) i året.

– Skal vi få til gode utbyggingsløsninger i Røldal-Suldal er vi avhengig av god dialog med vertskommunene og lokalsamfunnene i Øvre Suldal og i Røldal, sier direktør Eimund Nygård.

Han mener dialogen med innbyggerne og kommunene frem til nå har vært god.

– Selv om vi nok mener at enkelte grupper har valgt en litt ytterliggående måte å kommunisere sitt budskap på, men det står de naturligvis fritt til. Jeg håper at det over tid fører til at skiltene kommer ned, men det får ikke vi i Lyse gjort noe med. Vi respekterer deres syn på denne saken, sier Nygaard.

Men i Røldal blir bannerne hengende.

Kampen føres for at kommende generasjoner skal kunne bo og

trives i bygda som har under 500 sjeler.

– Vi tenker framover. Lyse Kraft DA har råd til å bygge om RSK og ta mer hensyn til folk og

miljø. Milliardinntekter hentes ut av dette distriktet, som er inne i en uheldig spiral. Folketallet er på vei ned, for det er ikke nok arbeidsplasser. Det satses ikke

RSK-anleggene har en samlet installert effekt på knappe 630 MW og en samlet produksjon på ca. 3,21 TWh (milliarder kilowattimer)/år. Nå vil Lyse Kraft DA øke produksjonen.

nok på å opprettholde lokalsamfunnet. Det er store muligheter, men dette må skje i en nasjonal sammenheng. Vårt forslag går ut på å lagre mer av vannet i Blåsjø og dermed øke vannverdien. Norge har gitt over styringen til EU gjennom Acer. Markedskrefteene har i dag overtatt og selger kraften ut av landet på sommertid. Tanken med utenlandskablene var at man skulle utveksle overskuddskraft og importere billig vindkraft. Hvis vi får mer kontroll på markedet igjen, er det fremdeles fornuftig å lagre vannet på et høyt nivå når det er mye tilsig og produsere til høyere pris på vinterstid når det er større behov for kraft. I et moderne kraftsystem er det høyaktuelt med store effektverk – som kan gi betydelig større inntekter i et marked med mye uregulert kraft fra vind og solkraftverk, mener Olav Rabbe.